

Estere Tumoviča: «Visa pamatā ir aicinājums un tas, ka ļoti mīlu šo zemi»

Publicitātes foto

Jana Skrīvļa-Čevere

Estere Tumoviča ir Nacionālo bruņoto spēku (NBS) virskapelāne. Vēlme zināt vairāk un iegūt akadēmisko teoloģisko izglītību radās, aktīvāk iesaistoties savas luterāņu draudzes dzīvē. Viņa ir absolvējusi Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultāti, kur kursa “Praktiskā teoloģija” ietvaros apmeklēja iespējamās darba vietas. To vidū bija arī NBS, kur uz jautājumu, vai Latvijā ir sievietes kapelānes, atbilde bija noraidoša. Pēc kāda laika Estere saņēma darba piedāvājumu tieši no NBS, un kļuva par pirmo sievieti kapelāni, vēlāk arī pirmo virskapelāni Latvijā. Tagad armijā ir jau trīs kapelānes.

Dzīve un darbs pirms iestāšanās NBS Esterei vairāk saistījās ar kultūru un modi, radošiem projektiem, bet viņa ir pārliecināta, ka pilnīgi viss, ko mācījusies, ko strādājusi, ir likumsakarīgi soli pa solītim atvedis uz šo darbu un amatu, par ko tad arī būs mūsu saruna.

Kas ir kapelāni un virskapelāns, kas ietilpst jūsu pienākumos?

– Kapelānu dienestā ir vairāki amatu līmeņi – bataljona kapelāns, brigādes kapelāns un virskapelāns, un tie atšķiras pēc atbildības apjoma. Bataljona kapelāns ir taktiskā līmeņa amats, kur kapelāna darbs ir nodrošināt garīgo un reliģisko aprūpi, būt par padomdevēju, nepieciešamības gadījumā būt klātesošam bataljona rītmā un notikumos, būt par sava komandiera atzīcīgu līdzgaitnieku, atbalstīt savus karavīrus, zemessargus un viņu ģimenes, kā arī atbalstīt kapelāna dienesta izaugsmi, pildot NBS viskapelāna uzticētos uzdevumus. Brigādes kapelāns ir operacionālā līmeņa amats, kur saglabājas pamatzdevumi un klāt nāk plānošana, organizēšana brigādes līmenī lietās, kas attiecas uz viņa pakļautībā esošajiem kapelāniem, darbs darba grupās Kapelānu dienesta un brigādes ietvaros, kā arī sadarbība ar sabiedrotajiem šī līmeņa ietvaros, dalība stratēģisku jautājumu risināšanā kā padomdevējam un atbalstam virskapelānam. NBS virskapelāns ir stratēģiskā līmeņa amats, virskapelāns nodarbojas ar stratēģiskām un vadības lietām, atbildot par Kapelānu dienesta darbību un atbalsta nodrošināšanu NBS – plānošanu, izaugsmi, izglītības jautājumiem, sadarbību ar sabiedroto kapelānu dienestiem un Iekšlietu Kapelānu dienestiem Latvijā, kā arī ir NBS komandiera atbalsta personāls, strādājot ar Spēka vienību komandieriem un NBS vadību, uzturot ciešu saiti ar Baznīcu vadību un virzot darbu pie drošības tematiem, kapelāna specialitātes jautājumos par kapelānu kandidātiem – piemērotību, spējam un izaugsmi. Virskapelāns darbojas ar izaicinājumiem, kas saistās ar militārā kapelāna uzdevumiem un savietojamību NATO kapelānu līmenī.

Mēs tāpat kā draudzē lūdzam, lasām Dieva Vārdu, gatavojam uzrunas, esam klātesoši, bet kapelāna uzruna ir citādāka, tā ir ne vairāk kā trīs minūtes gara, tai jābūt īsai, precīzai, ar viegli uztveramu domu un nepārprotamai. Klātbūtne, manuprāt, ir tas, kas kapelāna specialitāti raksturo visvairāk. Tomēr gribu uzsvērt, ka NBS virskapelāna amats nav garīdzniecības amats, tas ir Specialitātes vadītāja amats, kura ietvaros viņš koordinē kapelānu dienesta darbību.

Par kapelānu var būt ne tikai mācītāji vai priesteri, bet arī laji, diakoni, evaņģēlisti u. c. Tomēr svarīgi ir piebilst, ka neviens no šiem garīdzniecības amatiem nenodrošina to, ka kapelāns būs veiksmīgs savā dienestā, jo kapelāna specialitāte ir sarežģīta, kur dažādu faktoru ietekmē notiek mijiedarbība. Neviens kapelāns neklūst par kapelānu mirklī, kad paraksta dienesta līgumu, vai mirklī, kad iepazīstas ar savu amata aprakstu, bet gan laika gaitā, kad ir iemantojis komandiera un karavīru uzticību un pierādījis savu

kompetenci Kapelāna dienesta ietvaros, teicami pildot Virskapelāna deleģētos uzdevumus un parādot spēju sadarboties starpkonfesionālā vidē ar cieņu un izpratni pret atšķirīgo un spēju rast risinājumus, nevis radīt konfliktus.

Vai Kapelānu dienests un Psihologu dienests pilda līdzīgu funkciju?

– Gan Psihologu, gan Kapelānu dienests ir atbalsta personāls, bet uzdevumi gan katram ir pavisam atšķirīgi, ir cita struktūra, cits uzstādītais mērķis, kas jāsasniedz, mums nav uzdevumu, kas būtu vienādi, bet ir uzdevumi, kuros papildinām viens otru, sadarbojamies. Psihologi nodrošina psiholoģisko aprūpi ar saviem kompetences rīkiem, kapelāniem ir citi instrumenti – lūgšanas, aizlūgšanas, pastorālās sarunas, klātbūtnes atbalsts.

Mēs esam atšķirīgi dienesti savās metodēs un nostādnēs, bet noteikti viens otru papildinoši, sniedzot atbalstu, un tas ir ļoti labi, ka karavīram, zemessargam, civilajam darbiniekam vai ģimenei ir šī izvēles iespēja, ar kuru (vai abiem) no speciālistiem aprunāties.

Kā kļūst par kapelānu, un ar ko šis darbs atšķiras no darba draudzēs?

– Visa pamatā, protams, ir aicinājums. Otra lieta ir tīri praktiski priekšnosacījumi – fiziskie testi, psihologu pārbaudes, vai nav sodāmības – visas standarta procedūras, kā jebkuram dienējošajam. Jāsaka, gan draudzē, gan Kapelānu dienestā darbs tā labākajā izpildījumā ir 100 % pilna laika darbs, tāpēc kalpošana abos ir liels izaicinājums, jo pietrūks laika un spēka vai nu draudzei, vai karavīriem. Un tas nav labi. Sabiedroto militārajiem kapelāniem nevienam nav draudzes, kurā ir par mācītāju, ir tikai draudzes piederība, kur darbojies, bet ne vadi draudzi. Mēs arī skatāmies šajā virzienā, jo pieredze rāda, ka kapelāni, kuriem nav draudzes, ir daudz spējīgāki un iesaistās Kapelānu dienesta attīstībā ar idejām un savu pieredzi krietni produktīvāk. Kapelāns priesteris vai mācītājs, tā noteikti ir pievienotā vērtība, ja izpildās visi priekšnosacījumi un šis kapelāns ir organiski iekļāvies un spēj dinamiski darboties visos līmeņos un visos uzdevumos.

Kandidātus rekomendē Baznīca, jo vislabāk pazīst savus cilvēkus, bet mēs tālāk apmācām militārajā specifikā, iepazīstinām ar to, kas īsti ir militārais kapelāns, kādi ir viņa pienākumi, jo tas darbs nav tāds pats kā darbs draudzē. Ja draudze ir tāda diezgan konkrēta cilvēku kopiena, tad šeit karavīri ir ļoti dažādi, viņu domas ir dažādas, sajūtas un pieredzes ar baznīcu ir ļoti dažādas, ģimenes musturs, pārliecības spektri. Jāuzsver, ka kapelāns ir visiem – neatkarīgi no konfesijas, tradīcijas, pieredzes vai domām utt. Mācītāji un priesteri ir mācījušies vadīt draudzi ar ļoti konkrētiem rīkiem, konkrētā konfesijā. Strādājot šeit, nākas piedzīvot savā ziņā personības laušanu, ka jāspēj pielāgoties tam, ka te nestrādās apgūtais koncepts teoloģijā vai specifiski tradīcijas ietvarā, ir jāmeklē jauni risinājumi, jābūt atvērtam, vienlaikus saglabājot sevi, to, no kurienes tu nāc. Noteikti nav jāatsakās no tā, kas tu esi, bet jāspēj pieņemt, nenosodīt, vairāk klausīties nekā runāt, tīri praktiski – nelietot tādu terminoloģiju, kā savā Baznīcā, jo, visdrīzāk, tevi nesapratīs vai pārpratīs, jo jāatzīst, ka arī baznīcas ir veidojušas neveselīgas pieredzes, ar kurām sastopamies dienestā. Tad ar gudrību, nepieprasīstību rādām, ka var citādāk un ir citādāk, ka stereotipus vai neveselīgās pieredzes nevajag turēt dzīvas, bet pamēģināt piedzīvot no jauna.

Atziņa, kas balstās pieredzē, – ne katrs labs mācītājs vai priesteris būs arī labs kapelāns. Lai vismaz daļēji pārliecinātos par to, vai šis būs īstais aicinājums, mudinām kapelānu kandidātus vispirms pievienoties Zemessardzei, lai varētu izprast, kāda ir šī vide, kāda ir ikdiena, izaicinājumi. Ja tas viss liekas pieņemami un pats topošais kapelāns jūt, ka viņa sirds deg par to, ir dzinulis iekšā un viss saslēdzas, un arī mēs kā mentori to redzam, tad tiek sperts nākamais solis, lai iestātos profesionālajā dienestā. Protams, var būt arī tā, ka cilvēks saprot, ka viņa aicinājums ir darbs draudzē, un tas ir godīgi pret sevi, pret līdzcilvēku un nāk par svētību, ja šo saprot pirms dienesta, nevis dienesta laikā.

Kas ir tas, kas jums šajā darbā sniedz īpašu gandarījumu, un kas ir sarežģītākais?

– Runājot par gandarījumu, kapelāna darbā bieži vien neredz tūlītējus darba augļus vai darba rezultātus, te ir daudz tādu lietu, kas būtu grūti noformulējamās atskaitēm, jo notiek daudz neredzamā darba. Bet tad, kad šie augļi nāk, un tie kādā brīdī noteikti nāk, tas ir patiesi gandarījums un motivācija turpināt, kad saproti, ka tu un tas, ko dari, ir vajadzīgs, ka esi kādu atbalstījis, palīdzējis. Ir viegli būt kopā priekos, bet kapelāns visbiežāk ir tur, kur ir bēdas, skumjas, zaudējumi. Tās ir ļoti intīmas un privātas lietas, kuras nevar ierakstīt tabulās, tā ir klātbūtne.

Runājot par grūtībām, pēc vizītes Ukrainā, sarunām ar Ukrainas militārajiem kapelāniem rodas pārliecība, ka mums šobrīd nav nekādu TĀDU grūtību, vien mazi izai-

cinājumi. Vienlaikus, manuprāt, grūtības kaut kādā mērā būs vienmēr un katram. Kā tās pārvaram? Meklējot labāko risinājumu, ļaujoties uz Dievu, lūdzot, darot to, kas mums amata aprakstā ierakstīts un daudz virs tā. Militārajam kapelānam oficiāli ar likumu ir apstiprināts – ka esam deleģēti sludināt Dieva Vārdu, pilnīgi legāli, un to no mums arī sagaida, bet ļoti profesionālā manierē. Kam vēl tā ir? Tā ir liela svētība, ka Latvijā varam būt Evaņģēlija nesēji un vērtību sargi. Ejot cauri izaicinājumiem, rādām savu piemēru, kā mēs ar to tiekam galā. Manuprāt, tas ir labākais veids, kā darīt savu darbu, – nevis mācot un stāstot, kā būtu pareizi, bet rādot ar savu piemēru, izaicinot dzīvot citādi, parādot citu perspektīvu, ka var citādāk. Laiki mainās, viss mainās, daudz vairāk lietu notiek elektroniski, bet kapelāna klātbūšana gan nemainās, caur to top viss – gan izaicinājumi, gan augļi.

Ko jums pašai devusi un dod būšana par kapelānu?

– Ir cilvēki, kuri skaidri zina – jā, tas ir mans ceļš. Man tā nekad nav bijis, nekad nebiju iedomājusies, ka man varētu tikt sagatavots šis ceļš. Brīžos, kad ir bijis grūti un mākušas šaubas, vai tas, ko daru, tiešām ir tā vērts, sev atgādinu, ka pāri visam ir aicinājums no Dieva. Viņš man ir devis šo kalpošanu un visu, kas tam nāk līdzī, lietas, kas man jāsakārto. Nākamajam virskapelānam būs citi uzdevumi, nākamie pakāpiena soļi. Es zinu, kas man ir jāizdara, un es to centīšos izdarīt pēc vislabākās sirdsapziņas, vienlaikus es nezinu, kas būs pēc tam, bet ticu, ka Viņš noteikti būs man sagatavojis vietu, kur atkal nest jaunus augļus – vienmēr lūdzu Dievam, lai liek mani tur, kur es nesu vislabākos augļus, lai lieto mani kā savu visdārgāko trauku. Es nepieķeros lietām, zinu, ka Dieva druvā ir ļoti daudz darba, ko darīt, varbūt tāpēc man ir viegli šeit būt, jo manī ir palāvība uz to, ka Dievs mani vada.

Katrā ziņā visa pamatā paliek tas, ka es ļoti mīlu šo zemi, savu tautu, cilvēkus, visu, kas mums ir dots, un gribu uzsvērt, ka mums ir tik daudz labu lietu. Es uzskatu, ka mums ir jārunā daudz vairāk par to labo, vērtīgo, nozīmīgo, kas mums ir, jo mums IR. Mēs ikdienas skrējienā to dažkārt piemirstam, mēdzam pavilkties līdz tam, ko mums kāds grib ieskaidrot. Īstenībā ar mums kā latviešiem viss ir kārtībā. Varbūt vienīgi kādreiz vajadzētu nedaudz vairāk demonstrēt savu nostāju, spēku, gudrību, jo mēs esam gudra tauta, spēcīga, mums ir ļoti daudz talantīgu un harizmātisku, radošu un daudzpusīgu, un visādā ziņā spēcīgu – gan fiziski, gan garā – cilvēku.

Latvijas, kultūras un tradīciju nebūs bez mums pašiem, bez cilvēkiem. Nevajag ļaut kādiem citiem tajā iejaukties un teikt, ko mums vajag un kādiem mums jābūt. Mums ir sava vēsture, mūsu senči ir bijuši brīnišķīgi, paldies viņiem par ieguldījumu, par piemēru, ko viņi rādījuši. Tas ir tas, ko mums vajadzētu paturēt, atminēties, kā viņi darījuši – ar savu stāju, neatlaidību, patiesumu, godīgumu un cieņu vienam pret otru.

Jūsu novēlējums šajā svētku mēnesī.

– Daudziem karavīriem, zemessargiem šis ir ļoti piepildīts un aktīvs mēnesis, ir brīnišķīgi būt daļai no svētkiem, piedzīvot tos, būt klātesošiem – gan ģimenē, gan sabiedrībā un kopā ar savu tautu. Šis noteikti ir labs laiks ikvienam, lai uzzinātu ko jaunu vai atsvaidzinātu atmiņu par Latviju, vēsturi, saviem senčiem, notikumiem, Brīvības cīņām utt., lai būtu kopā ar savu ģimeni, sarunātos un runātu par šīm lietām. Ir jauka tradīcija, kas nāk no manas bērnības, ka 11. novembrī iededzinām svecīti logos par piemiņu katram, kas cīnījies un atdevis dzīvību, lai mēs šodien dzīvotu brīvībā, vismaz vienu reizi šī mēneša laikā nodziedāt Latvijas himnu un apsēsties pie svinīgi klāta galda, parunāties par to, kas es esmu Latvijā, kas man ir dārgs, par ko esmu gatavs cīnīties.

Šajos laikos īpaši svarīgi runāt arī par patiesību, jo nav mīlestības bez patiesības, tapt stipriem un saprast, atrast to, kas ir patiesība, iestāties par to un aicināt to darīt citus, mācīties no senču piemēra. Noturēt sevī cilvēcību, Tēvzemes mīlestību un būt visiem Latvijas cilvēkiem plecus pie pleca, uzticamiem gan domās, gan vārdos, gan darbos. Nekļūt pašiem par agresivitātes sākumu vai turpinājumu, neskatoties uz to, kas notiek apkārt, lai ko kāds saka, tik un tā palikt uzticīgiem savai pārliecībai. Un vienmēr atcerēties to, kas ir dārgs – brīvība, mūsu zeme, mūsu nākamās paaudzes – arī tās, kas jau šobrīd ir un pieaug, mūsu vecie ļaudis ar savu viedumu, cilvēki ar īpašām vajadzībām – tikai kopā un mijiedarbojoties varam to visu noturēt, turēt un uzturēt, saglabājot ticību Dievam Tēvam, Dievam Dēlam un Dievam Svētam Garam. Mūsu pašizliedzība ir katrā no mums, mēs esam templis, kurš pieder Dievam. ▣

«Projekta «Droša informācija – droša robeža» publikācija tapusi ar Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas finansiālo atbalstu.»

Aizsardzības ministrija